

การจัดการการผลิต ปัจจัยที่สัมพันธ์กับต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงโคเนื้อ
ปล่อยแทะเล็มในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

The Production Management, Factors Influencing Cost-Related
and Profit Return of Grazing's Beef Cattle in
Phetchaburi and Prachuap Khiri Khan

สุรวัดน์ ชลอสันติสกุล¹ และจารุณี เกษรพิกุล¹

Surawat Chalorsuntisakul¹ and Charunee Kasornpikul¹

¹คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹Faculty of Animal Sciences and Agricultural Technology, Silpakorn University

Received: February 13, 2019

Revised: March 25, 2019

Accepted: March 27, 2019

บทคัดย่อ

เกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่จะเลี้ยงแบบปล่อยหากินตามธรรมชาติ โดยจะลงทุนหลักเพียงครั้งเดียว คือ การซื้อลูกโคมาเลี้ยงและเลี้ยงแบบปล่อยตามข้างถนนหรือแปลงหญ้าสาธารณะ วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้เพื่อศึกษา ต้นทุนและผลตอบแทนในการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยแทะเล็ม โดยทำการศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ สุ่มตัวอย่างชนิดสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น แบบบังเอิญหรือตามความสะดวก ในขณะที่ผู้วิจัย ลงพื้นที่เพื่อทำการศึกษา เป็นจำนวน 175 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและ ผลตอบแทนของการเลี้ยงโคเนื้อ ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านข้อมูลพื้นฐาน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็น ร้อยละ 70.28 มีสถานะภาพสมรสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.42 และมีจำนวนสมาชิกภายในบ้านที่ทำงานเลี้ยง โคเนื้อเพียงคนเดียวมากที่สุดถึงร้อยละ 70.28 เกษตรกรเลี้ยงโคปล่อยแทะเล็มข้างถนนมีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก คิด เป็นร้อยละ 52.57 (2) ด้านต้นทุนการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยแทะเล็ม มีต้นทุนค่าแรงงาน 6,000–9,000 บาทต่อเดือน ต้นทุนค่าพันธุ์โค 83.33–416.67 บาทต่อเดือน ต้นทุนค่ารักษาโรค 101–500 บาทต่อเดือน และค่าเสียโอกาสในการ ลงทุน 42–210 บาทต่อเดือน โดยคิดเป็นต้นทุนทั้งหมด 6,226.33–10,126.67 บาทต่อเดือน ส่วนผลตอบแทนในการ เลี้ยงโคเนื้อ พบว่าเกษตรกรจะมีรายได้ในช่วง 8,333.75–12,500 บาทต่อเดือน ซึ่งคิดเป็นกำไรจากการเลี้ยงโคเนื้อ คือ 2,107.42–2,373.33 บาทต่อเดือน แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยที่สัมพันธ์กับต้นทุนนั้นไม่สามารถจำแนกได้อย่างชัดเจน สรุป ผลวิจัยได้ว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับต้นทุน

ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนมีความไม่ชัดเจนและบ่งชี้ได้ยาก ได้แก่ แรงงานแฝงในครอบครัว ซึ่งไม่สามารถคำนวณต้นทุนค่าแรงงานได้ นอกจากนี้ค่าสาธารณูปโภค อาทิเช่น ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา และค่าสาธารณูปโภคอื่น ๆ ไม่สามารถจำแนกได้ว่า มีต้นทุนค่าใช้จ่ายสำหรับการเลี้ยงโคเท่าไร เนื่องจากเกษตรกรใช้จ่ายค่าสาธารณูปโภคเหล่านี้รวมกันกับการดำเนินชีวิตประจำวันโดยปกติ

คำสำคัญ: โคเนื้อ, ต้นทุน, ผลตอบแทน, ปัจจัยการผลิต

Abstract

Most farmers who raise beef cattle use natural feed and make only one investment-when they buy calves and then raise them on the side of the road and let them feed on public grass. The objective of this research project was to study the cost and return of cattle that are raised by grazing along the roads. The study area was Phetchaburi and Prachuap Khiri Khan; 175 samples were used in nonprobability sampling (convenience sampling). Interview forms were used to collect general information and information about the costs and returns of beef cattle raising. The results showed the following: (1) basic information found that 70.28 percent of the farmers are male; 79.42 were married; and amongst all families, 70.28 percent were families where only one family member raised the cattle. 52.57 percent of cattle farmers who release their cattle to graze on the roads hire labor employees (2) the cost of grazing cattle had labor cost of between 6,000-9,000 baht per month; the cost of cattle was between 83.33-416.67 baht per month; the cost of treatment for diseases was between 101-500 baht per month and opportunity cost was between 42-210 baht per month; representing the total cost of between 6,226.33-10,126.67 baht per month per cow. As for the return, it was found that farmers will have an income of between 8,333.75-12,500 baht per month. Therefore, the profit from beef cattle farming is from 2,107.42 to 2,373.33 baht per month. However, the factors related to that cost cannot clearly be identified.

The conclusion of the research is that the costs of raising cattle are unclear and difficult to identify, including latent family workers that cannot be calculate in the labor costs. In addition, utilities such as electricity, water, and other utilities cannot be fully accounted for when calculating the cost of raising cattle because farmers use these utilities together with normal daily life.

Keywords: beef cattle, cost, profit return, factor of production

บทนำ

โคเนื้อ เป็นอาหารโปรตีนชั้นดีมีราคาสูง อยู่ในความนิยมของผู้บริโภคกันโดยทั่วไปทั้งในและต่างประเทศที่ผ่านมาเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่จะเลี้ยงแบบปล่อยหากินตามธรรมชาติ และให้อาหารเสริมเป็นครั้งคราว เป็นอาชีพเสริมรายได้ให้กับครัวเรือนโดยจะเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยควบคู่ไปกับการทำเกษตรกรรม โดยจะลงทุนหลักเพียงครั้งเดียว คือ การซื้อลูกโคมาเลี้ยง และเลี้ยงแบบปล่อยตามข้างถนนและคันนา

ในปี 2554 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจังหวัดเพชรบุรีจำนวน 10,243 ราย โคเนื้อจำนวน 127,325 ตัว ส่วนในปี 2555 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจังหวัดเพชรบุรีจำนวน 12,656 ราย โคเนื้อจำนวน 136,836 ตัว และสำหรับปี 2556 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจังหวัดเพชรบุรีจำนวน 10,243 ราย โคเนื้อจำนวน 128,970 ตัว (Phetchaburi Provincial Livestock Office, 2013) ซึ่งจะสังเกตได้ว่าจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อของจังหวัดเพชรบุรีมีจำนวนมากพอสมควร แต่อย่างไรก็ตามก็ยังไม่เพียงพอต่อปริมาณความต้องการบริโภคเนื้อโคภายในจังหวัดที่ยังคงมีความต้องการบริโภคอยู่สูง จึงจำเป็นต้องมีการนำเนื้อโคจากแหล่งอื่นมาทดแทนเนื้อโคที่ผลิตได้ในจังหวัดเพชรบุรี (Phetchaburi Provincial Office, 2014) เมื่อวิเคราะห์ศักยภาพ/จุดแข็ง (strength) ของจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพ และเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม (zoning) สำหรับการเลี้ยงโคเนื้อ เนื่องจากมีตลาดกลางกระจายสินค้าในพื้นที่มีระบบน้ำเพียงพอสำหรับใช้ในการเกษตร แต่อย่างไรก็ตามจากวิเคราะห์จุดอ่อน/ข้อจำกัด (weakness) ของจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าเกษตรกรขาดทักษะความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโค ขาดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งของเกษตรกร และขาดข้อมูลพื้นฐานโดยเฉพาะปัจจัยสัมพันธ์กับต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงโคเนื้อปล่อยแทะเล็มข้างถนน ซึ่งข้อมูลนี้จะช่วยทำให้วิเคราะห์สถานภาพในเศรษฐกิจของเกษตรกรได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำคัญในการวางแผนในการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และนำมาใช้ประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

โคเนื้อ เพื่อผลิตเนื้อคุณภาพของจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Mekdaeng et al. (2011) ได้ศึกษาการจัดการผลิตโคเนื้อแบบปล่อยฝูง ในอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเพศชายและจบการศึกษา ระดับประถมศึกษา การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตโคเนื้อแบบปล่อยฝูง ต้นทุนส่วนใหญ่เป็นต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสด เช่น ค่าแรง เพราะเกษตรกรใช้แรงงานในครัวเรือน และค่าอาหารหยาบ รายได้มาจากการจำหน่ายโคเนื้อ โคเนื้ออายุ 1 ปี-1 ปีครึ่ง 1 ปีครึ่ง-2 ปี 2 ปี-ไม่เกิน 3 ปี มีต้นทุนการผลิต ตัวละ 4,289 4,383 และ 9,300 บาท มีกำไร ตัวละ 3,711 7,657 และ 5,881 ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดตัวละ 7,603 11,293 และ 12,398 บาท ตามลำดับ ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตโคเนื้อแบบปล่อยฝูง คือ แหล่งหญ้าธรรมชาติมีจำกัด เกษตรกรขาดแคลนพื้นที่เลี้ยงโค และขาดแคลนแหล่งน้ำในฤดูแล้ง

Nukreaw and Phunsoda (2012) ได้ศึกษาสภาพการเลี้ยงโคพื้นเมืองและความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 81.82 เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 18.18 อายุของเกษตรกรพบว่าร้อยละ 27.27 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี และระหว่าง 51-60 ปี รองลงมาร้อยละ 20 มีอายุระหว่าง 61-70 ปี และร้อยละ 18.18 มีอายุน้อยกว่า 41 ปี นอกจากนี้ร้อยละ 7.27 มีอายุมากกว่า 70 ปี ระดับการศึกษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 76.36 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น รองลงมาร้อยละ 9.09 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย และไม่ได้รับการศึกษาร้อยละ 3.64 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 1.82 ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รายได้จากการขายโคพื้นเมืองในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 36.36 มีรายได้จากการขายโคอยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท รองลงมาร้อยละ 23.64 มีรายได้น้อยกว่า 10,001 บาท ร้อยละ 21.82 มีรายได้ระหว่าง 20,001-30,000

บาท ร้อยละ 9.09 ไม่มีรายได้จากการขายโคพื้นเมือง ร้อยละ 3.64 เกษตรกรมีรายได้ระหว่าง 30,001-40,000 บาท ขณะที่เกษตรกรร้อยละ 3.64 มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท และมีเกษตรกรเพียงร้อยละ 1.82 ที่มีรายได้ระหว่าง 40,001-50,000 บาท

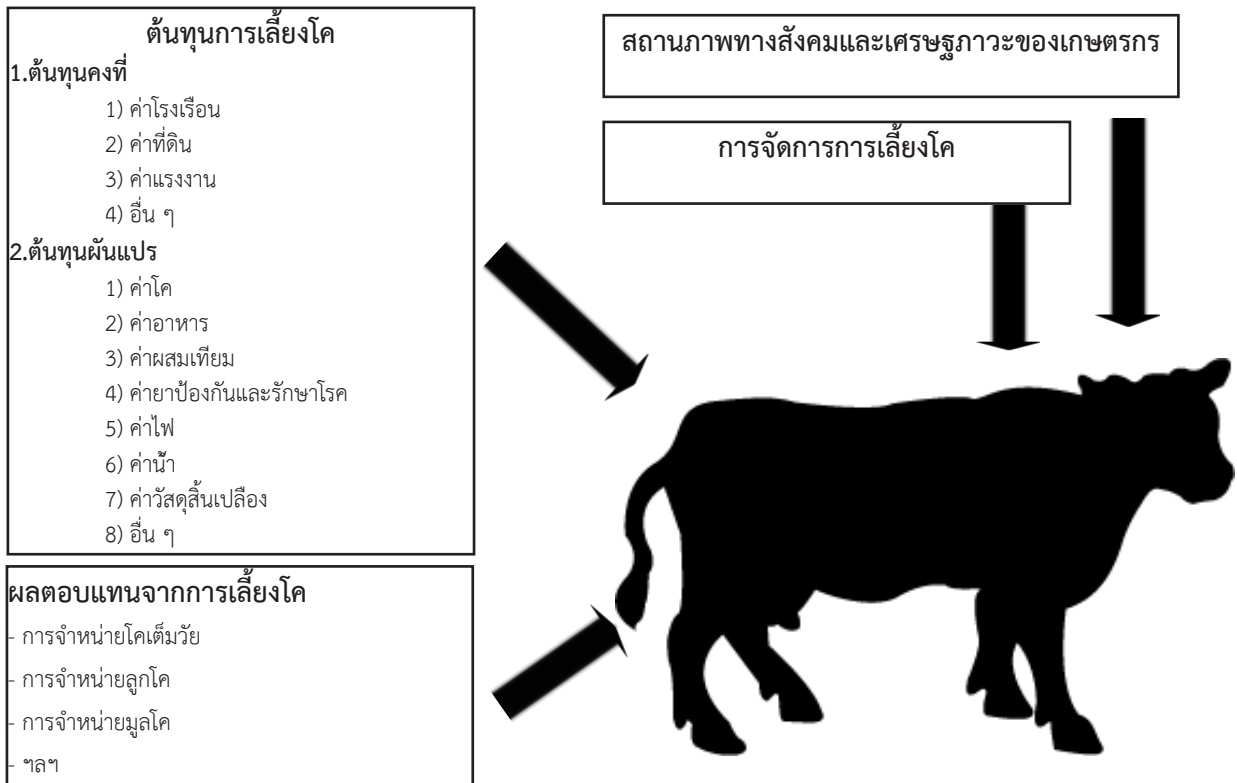
Yaemkong (2016) ได้ทำงานวิจัยเรื่องต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรในอำเภอวัดโบสถ์ และอำเภอพรมพิราม จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งต้นทุนและผลตอบแทนเป็นดังนี้ ต้นทุนผันแปร ซึ่งประกอบด้วย ค่าแรงงาน ค่าพันธุ์ ค่าอาหารหยาบ ค่าแร่ธาตุ ค่าผสมพันธุ์ ค่าเวชภัณฑ์และยา ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำเชื้อพันธุ์ และบริการ ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน เป็นต้น ต้นทุนคงที่ได้แก่ ค่าเสื่อมโรงเรือน และค่าเสื่อมแม่โค เป็นต้น จากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอวัดโบสถ์ และอำเภอพรมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 115 ครัวเรือน จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ข้อมูลต้นทุนรวมและราคาจำหน่ายโคขุนและเลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูก ถูกนำมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ ผลการศึกษาพบว่า โคเนื้อที่ศึกษามี

ต้นทุนรวมในการผลิตโคขุนและเลี้ยงแม่เพื่อผลิตลูก เท่ากับ $36,082.86 \pm 20,514.87$ และ $18,898.45 \pm 10,152.28$ บาทต่อตัว ซึ่งสามารถจำหน่ายโคขุนและเลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูก เท่ากับ $50,725.00 \pm 35,871.35$ และ $28,440.23 \pm 11,241.10$ บาทต่อตัว จึงทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนและเลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูกจะมีผลตอบแทนสุทธิ เท่ากับ $14,642.14 \pm 5,814.98$ และ $9,541.78 \pm 2,548.59$ บาทต่อตัว อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเฉพาะผลตอบแทนในรูปเงินสด เกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนและเลี้ยงแม่เพื่อผลิตลูกจะมีกำไร เท่ากับ $19,207.81 \pm 7,243.85$ และ $15,266.71 \pm 9,412.54$ บาทต่อตัว ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยแทะเล็มข้างถนน
2. เพื่อประมวลผลข้อมูลและนำมาใช้ประโยชน์ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ทำการศึกษาวิจัยแบบไม่ทดลอง ประเภทงานวิจัยเชิงสำรวจ ชนิด one-shot case study ในเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยแทะเล็มข้างถนน เขตพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรจะกำหนดให้สุ่มตัวอย่างชนิดสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (nonprobability sampling) แบบบังเอิญหรือตามความสะดวก (convenience sampling) ในขณะที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อทำการศึกษาคือเป็นจำนวน 175 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะทำการสร้างเครื่องมือวิจัยด้วยการใช้การสัมภาษณ์ โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ข้อมูลพื้นฐาน เรื่องสถานภาพทางสังคมและเรื่องเศรษฐกิจของเกษตรกร เป็นคำถามรวบรวมข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยแทะเล็ม ได้แก่ เพศ สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลัก อาชีพรอง อาชีพเสริม ที่ดินที่ใช้ในการทำไร่ รือ รายได้ต่อเดือนและอื่น ๆ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการการเลี้ยงโค เป็นคำถามใช้ในการสัมภาษณ์ถึงพันธุ์โค แหล่งทุน การขายโค แรงงานและสุขภาพโค

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงโค เป็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ถึงค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการเลี้ยงโคทั้งสิ้น และการประมาณการใช้จ่าย โดยแบบเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนต้นทุน และส่วนผลตอบแทน รวมถึงข้อมูลอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้ข้อมูลแบบปฐมภูมิในการศึกษา เป็นลักษณะการสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์เกษตรกรรายเดียว และ/หรือกลุ่มเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยแทะเล็ม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดนำมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติพรรณนา (descriptive statistics)

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรจำนวน 175 ราย ในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ลักษณะของเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อปล่อยแทะเล็มข้างถนน มีดังนี้

1. ด้านข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร

- 1.1 ประเด็นเรื่องสถานภาพทางสังคมพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 70.28 และมีสถานะภาพสมรสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.42 และมีจำนวนสมาชิกภายในบ้านที่ทำงานเลี้ยงโคเนื้อเพียงคนเดียวมากที่สุดถึงร้อยละ 70.28 เกษตรกรเลี้ยงโคปล่อยแทะเล็มข้างถนนมีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก รองลงมาคือ เลี้ยงสัตว์และปลูกพืช คิดเป็นร้อยละ 52.57, 24.57 และ 15.42 ตามลำดับ โดยการเลี้ยงโคเนื้อข้างถนนเป็นอาชีพเสริมมากที่สุดร้อยละ 62.28 และที่ดินที่ตั้งโรงเรือนหรือคอกเลี้ยงสัตว์เป็นที่ดินส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 98.85

- 1.2 ประเด็นเรื่องเศรษฐกิจ พบว่าเกษตรกรมีรายได้ต่อเดือนในครัวเรือนในรอบปี พ.ศ. 2560 อยู่ในช่วง 10,000–50,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.28 รองลงมา มีรายได้ต่อครัวเรือน ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.14 ช่วง 50,000–100,000 บาท ร้อยละ 12.00 และมากกว่า 100,000 บาทคิดเป็น ร้อยละ 4.57

2. ด้านข้อมูลการจัดการการเลี้ยงโค

- 2.1 ประเด็นเรื่องสายพันธุ์โค จากการสำรวจพบว่า เกษตรส่วนใหญ่เลือกพันธุ์เลี้ยงโค 3 สายพันธุ์ คือ พันธุ์ลูกผสมบรามันท์ พันธุ์ลูกผสมชาร์โรเล่ส์ และพันธุ์

พื้นเมือง ทั้งนี้พบว่าเกษตรกรไม่สามารถบอกสายพันธุ์โคได้อย่างชัดเจน และจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าโคส่วนใหญ่มีลักษณะประจำพันธุ์ที่ไม่ชัดเจน บ่งชี้ให้ทราบว่าโคที่เกษตรกรเลี้ยงนั้นเป็นพันธุ์ลูกผสมจากหลากหลายสายพันธุ์ ไม่สามารถจำแนกสายพันธุ์โคได้ชัดเจน อีกทั้งไม่สามารถระบุระดับสายเลือดได้ ทั้งนี้พบว่าค่าเฉลี่ยจำนวนโคที่เกษตรกรเลี้ยงเท่ากับ 18 ตัวต่อราย โดยเฉลี่ยจากเกษตรกรทั้งหมด 175 ราย โดยมีเกษตรกรเลี้ยงโคจำนวนน้อยที่สุด คือ 1 ตัว และจำนวนโคที่เลี้ยงมากที่สุด คือ 204 ตัว โดยเกษตรกรนำพันธุ์โคมาจากเกษตรกรด้วยกันเองมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 87.43 โดยซื้อมาตั้งแต่เป็นลูกโค ร้อยละ 58.29 ราคาโคที่ซื้อเข้าฟาร์มต่อตัว มีราคาในช่วง 1,000–5,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 60 และรองลงมาอยู่ในช่วงมากกว่า 5,000 บาท คิดเป็น ร้อยละ 38.29

2.2 ประเด็นเรื่องแหล่งทุนการเลี้ยงโค พบว่าเกษตรกรใช้เงินทุนส่วนตัวในการเลี้ยงโคเนื้อมากที่สุด ร้อยละ 70.28 และใช้เงินทุนส่วนตัวในช่วง 10,001–50,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 41.71 รองลงมา คือ ช่วง 50,001–100,000 บาท ร้อยละ 21.71 เกษตรกรกู้ยืมเงินมาลงทุน จำนวน ร้อยละ 14.86 และใช้ทั้งเงินทุนส่วนตัวร่วมกับกู้ยืม ร้อยละ 14.86 แหล่งเงินกู้ยืมมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 10.28

2.3 ประเด็นเรื่องการขายโคพบว่าเกษตรกรมีการขายโคต่อปีเฉลี่ยรายละ 5 ตัวต่อปี โดยมีจำนวนขายมากที่สุด 50 ตัว และขายน้อยสุด 1 ตัวต่อปี โคเนื้อจะมีพ่อค้ำมารับซื้อโคมีชีวิต คิดเป็นร้อยละ 100 และขายโคได้ในราคาต่อตัว ดังนี้ ช่วงราคา 20,001–30,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.86 รองลงมาคือ ช่วงราคา 10,001–20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.43 ช่วงราคา 30,001–40,000 คิดเป็นร้อยละ 18.85 มากกว่า 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.00 และช่วงน้อยกว่า หรือเท่ากับ 10,000 น้อยที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 2.86 และพบมีจำนวนร้อยละ 81.14 มีการจำหน่ายมูลโค โดยการจำหน่ายมูลโคจะจำหน่ายในราคากระสอบละ 10 บาทการขาย

2.4 ประเด็นเรื่องแรงงาน พบว่าไม่มีการจ้างแรงงานในการเลี้ยงโค ร้อยละ 99.04 พบเพียง 1 รายที่จ้างแรงงาน วันละ 200 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.96

2.5 ประเด็นเรื่องสุขภาพโค พบว่าในการเลี้ยงโค พบการป่วยเป็นโรค ร้อยละ 73.14 ของเกษตรกรที่สัมภาษณ์ โดยเมื่อพบการป่วยจะทำการตามสัตวแพทย์มากที่สุด ร้อยละ 78.91 และมีค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคอยู่ในช่วง 101–500 บาท ต่อเดือน มากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 78.91

3. ข้อมูลด้านต้นทุนในการเลี้ยงโคเนื้อ

จากข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์เกษตรกร สามารถนำมาวิเคราะห์ต้นทุน โดยแบ่งได้เป็น ต้นทุนผันแปร และต้นทุนคงที่ ดังนี้

3.1 ต้นทุนผันแปร ได้แก่ ค่าแรงงาน ค่าโคที่ซื้อเข้า ค่ารักษาโรค และค่าเสียโอกาสการลงทุน ค่าแรงงาน มีหลักในการคำนวณดังนี้ ค่าแรงงานต่อเดือน=จำนวนแรงงาน×ค่าแรงต่อเดือน โดยจากการสัมภาษณ์มีเพียงรายเดียวที่จ้างแรงงาน โดยให้ค่าแรงงานวันละ 200 บาท ดังนั้น ค่าแรงต่อเดือน คือ $200 \times 30 = 6,000$ บาท นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์พบว่าสมาชิกภายในบ้านที่ทำงานเลี้ยงโคเนื้อ ทำเพียง 1 คน มากที่สุด หากคิดค่าแรงจากแรงงานขั้นต่ำ ต้นทุนค่าแรงงานต่อเดือน=1 คน×300 บาท×30 วัน=9,000 บาท ต่อเดือนค่าลูกโคที่เกษตรกรซื้อเข้ามาเลี้ยง มีราคาในช่วง 1,000–5,000 บาทมากที่สุด โดยระยะเวลาการเลี้ยง 1 ปี จะทำให้มีต้นทุนค่าพันธุ์โค=83.33–416.67 บาทต่อเดือน ค่ารักษาโรค อยู่ในช่วง 101–500 บาท ต่อเดือน มากที่สุด

ค่าเสียโอกาสการลงทุน Yaemkong (2016) ได้ใช้สมการการวิเคราะห์ค่าเสียโอกาสการลงทุนไว้ดังนี้ คือ ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนต่อเดือน=ต้นทุนที่เป็นเงินสด×อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (0.42%) โดยต้นทุนการเลี้ยงโคที่ได้สัมภาษณ์ ในช่วง 10,001–50,000 บาท มากที่สุด ดังนั้นค่าเสียโอกาสในการลงทุนต่อเดือน=42–210 บาทต่อเดือน

3.2 ต้นทุนคงที่ ได้แก่ ค่าเช่าที่ดิน จากการสำรวจที่ดินที่ตั้งโรงเรือนหรือคอกเลี้ยงสัตว์เป็นที่ดินส่วนตัวมากที่สุด ต้นทุนคงที่จึงไม่สามารถประมาณได้ เมื่อพิจารณาต้นทุนแล้ว จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงโคแบบปล่อยแทะเล็ม ในจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปได้ดังตาราง 1

ตาราง 1

ต้นทุนการเลี้ยงโคเนื้อ แบบปล่อยแทะเล็ม ในจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ลักษณะข้อมูล	จำนวน (บาท)
ต้นทุนแรงงาน	6,000–9,000
ต้นทุนค่าพันธุ์โค	83.33–416.67
ต้นทุนค่ารักษาโรค	101–500
ค่าเสียโอกาสในการลงทุน	42–210
รวมต้นทุนทั้งหมด	6,226.33–10,126.67

เนื่องจากค่าเฉลี่ยการเลี้ยงโค อยู่ที่ 18 ตัวต่อราย หากคิดเป็นต้นทุนต่อโค 1 ตัว จะเท่ากับ 345.91–562.59 บาทต่อตัวต่อเดือน

ผลตอบแทนในการเลี้ยงโคเนื้อ

จากข้อมูล พบว่า เกษตรกรเลี้ยงโคแบบปล่อยแทะเล็มมีการขายโคต่อปีเฉลี่ยรายละ 5 ตัวต่อปี โดยมีพ่อค้ามารับซื้อโคมีชีวิตทั้งหมด และขายโคได้ในราคาต่อตัว ในช่วงราคา 20,001–30,000 บาท มากที่สุด ดังนั้นใน 1 ปี เกษตรกรจะมีรายได้ในช่วง 100,005–150,000 บาท หรือ 8,333.75–12,500 บาท ต่อเดือน ทั้งนี้ไม่รวมราย

ได้จากการจำหน่ายมูลโค ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ที่เกษตรกรตอบถึงรายได้ต่อเดือนในครัวเรือน อยู่ในช่วง 10,000–50,000 บาทมากที่สุด

กำไรจากการเลี้ยงโคเนื้อ

มีหลักในการคำนวณ ดังนี้

กำไรสุทธิ = ผลตอบแทนทั้งหมด-ต้นทุนการผลิตทั้งหมด

ดังนั้นจากข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์ กำไรจากการเลี้ยงโคเนื้อแบบแทะเล็มในเขตจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จะแสดงดังตาราง 2

ตาราง 2

กำไรจากการเลี้ยงโคเนื้อ แบบปล่อยแทะเล็ม ในจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ลักษณะข้อมูล	จำนวน (บาทต่อเดือน)
ผลตอบแทน	8,333.75–12,500
ต้นทุน	6,226.33–10,126.67
กำไร	2,107.42–2,373.33

การอภิปรายผล

Mekdaeng et al. (2011) กล่าวถึง การจัดการ การผลิตโคเนื้อแบบปล่อยฝูงว่า เกษตรกรเลี้ยงโค 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะการเลี้ยงแบบปล่อยแพะเล็มหรือแบบไล่ต้อน เกษตรกรต้องไล่ต้อนโคออกจากคอกในทุก ๆ เช้า เพื่อหาปล่อยแพะเล็มพืชอาหารสัตว์ เช่น หญ้า ตามแหล่งที่สาธารณะ หรือทุ่งนา ในเวลากลางวันต้อนไปกินน้ำสาธารณะใกล้กับแหล่งที่แพะเล็ม หากไม่มีแหล่งน้ำเกษตรกรก็ต้องต้อนโคกลับมาหากินน้ำที่คอก เมื่อเวลาบ่ายจึงต้อนไปปล่อยแพะเล็มหญ้า จากนั้นเกษตรกรจึงต้อนโคมากินน้ำอีกครั้งก่อนกลับเขาคอกในตอนเย็น การเลี้ยงลักษณะนี้เกษตรกรต้องพึ่งพาพื้นที่สาธารณะและแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งเมื่อถึงฤดูแล้งของทุกปีเกษตรกรก็จะขาดแคลนพื้นที่เลี้ยงสัตว์และแหล่งน้ำ

2. การเลี้ยงแบบปล่อยให้แพะเล็มในที่ดินของเกษตรกรเอง หรือตามสถานที่เจ้าของอนุญาตให้เข้าไปแพะเล็มได้ เกษตรกรทำการล้อมรั้วด้วยลวดแล้วปล่อยกระแสไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ เพื่อไม่ให้โคออกมาจากสถานที่นั้นแล้วลูกวัว เข้าในเรือกสวนไร่นาอื่นที่ยังไม่ได้เก็บเกี่ยวผลผลิต

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (nonprobability sampling) แบบบังเอิญหรือตามความสะดวก (convenience sampling) ในขณะที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อทำการศึกษา ซึ่งเกษตรกรที่ได้รับการสัมภาษณ์ทั้งหมดเป็นเกษตรกรที่ปล่อยเลี้ยงปล่อยแพะเล็มหรือแบบไล่ต้อน โดยลักษณะการต้อนเป็นแบบไล่ต้อนในช่วงเช้า-บ่าย และต้อนโคกลับเขาคอกในช่วงเย็น-กลางคืน เกษตรกรให้อาหารโค โดยการปล่อยให้แพะเล็มอาหารหยาบในพื้นที่สาธารณะ และตัดมาให้กินเสริมบ้าง ในกรณีในพื้นที่สาธารณะไม่เพียงพอ โดยไม่มีการเสริมอาหารขึ้น ดังนั้นเมื่อผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ต้นทุนด้านอาหาร เกษตรกรจึงไม่สนใจต้นทุนเรื่องค่าอาหาร

นอกจากนี้ ในการขายโค โดยหากมีผู้สนใจมาติดต่อซื้อโคเพื่อไปเป็นวัวลาน โดยเฉพาะในจังหวัดเพชรบุรี

จะได้ราคาดีกว่าขายเป็นโคขุน เนื่องจากมีการคัดเลือกโคที่มีลักษณะเหมาะสมกับการแข่งขันวัวลานและมีการต่อรองราคาโค ส่งผลให้สามารถเรียกราคาขายได้มากกว่า

จากการศึกษาคั้งนี้พบว่า มีข้อสังเกตเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับต้นทุนซึ่งส่งผลให้ต้นทุนมีความไม่ชัดเจนและบ่งชี้ได้ยาก ได้แก่ แรงงานแฝงในครอบครัว ซึ่งไม่สามารถคำนวณต้นทุนค่าแรงงานได้ นอกจากนี้ค่าสาธารณูปโภค อาทิเช่น ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา และค่าสาธารณูปโภคอื่น ๆ ไม่สามารถจำแนกได้ว่า มีต้นทุนค่าใช้จ่ายสำหรับการเลี้ยงโคเท่าไร เนื่องจากเกษตรกรใช้จ่ายค่าสาธารณูปโภคเหล่านี้ร่วมกันกับการดำเนินชีวิตประจำวันโดยปกติ

สำหรับในฤดูแล้งพบว่าเกษตรกรจะขาดแคลนอาหารหยาบให้โคกิน ซึ่งจะผันแปรไปตามพื้นที่ มีความไม่แน่นอนสูงที่จะมีอาหารหยาบให้โคได้กินโดยตลอดทั้งฤดูแล้ง ส่งผลให้เกษตรกรต้องซื้อฟาง หรือหญ้าแห้งมาเลี้ยงโค นอกจากนี้การรักษาโรคโค ไม่ได้เป็นการรักษาโรคโดยผู้ประกอบการวิชาชีพสัตวแพทย์ ชั้น 1 จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่ให้บริการดังกล่าว มักจะเป็นอาสาสมัครปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่ผสมเทียม หรือบุคคลที่เกษตรกรให้ความเชื่อถือว่าสามารถทำการรักษาโรคสัตว์ได้ ส่งผลให้อาจจะเกิดภาวะโรคเรื้อรัง หรือกระบวนการรักษานั้นไม่เป็นที่ไปตามกระบวนการรักษาที่ถูกต้องตามหลักวิชา ส่งผลให้เกษตรกรต้องมีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคสัตว์เพิ่มมากขึ้น หรือต้องสูญเสียสัตว์ไป

นอกจากนี้การศึกษาคั้งนี้ยังมีอุปสรรคที่สำคัญคือ เกษตรกรขาดการจดบันทึกและจัดทำบัญชี ทำให้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีความไม่แน่นอน ข้อมูลตัวเลขที่เกษตรกรตอบสัมภาษณ์เป็นข้อมูลประมาณการณ และข้อมูลยังมีความคลาดเคลื่อนสูง เนื่องจากเกษตรกรมีการซื้อลูกโคเข้าฝูงและมีการขายโคมีชีวิตในทุกช่วงอายุในระหว่างนี้ ถ้ามีผู้มาเสนอซื้อและตกลงราคาเป็นที่พึงพอใจ รวมถึงมีการขายในระยะสุดท้ายของการเลี้ยง หรือขุนโคเพื่อขายให้พ่อค้าไปชำแหละเป็นเนื้อโค ส่งผลให้การตอบสัมภาษณ์ของเกษตรกรมาจากความทรงจำมากกว่าจากจดบันทึกที่แน่นอน

จากข้อมูลการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการส่งเสริมเศรษฐกิจสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคต้อง

ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ได้แก่ การฝึกอบรมเรื่อง การทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเกิดทักษะ ในการบันทึกและคำนวณค่าใช้จ่าย ตลอดจนรายรับรายจ่ายที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ควรได้รับการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มในรูปแบบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือจัดตั้งเป็นสหกรณ์การเกษตรเพื่อที่จะสามารถบริหารจัดการทางด้านต้นทุน และการตลาดได้ดียิ่งขึ้น สำหรับกรณี

การรักษาโคป่วย ควรได้รับการสนับสนุนโดยตรงจาก สำนักงานปศุสัตว์อำเภอในท้องที่ เพื่อให้สามารถรักษาโรคเป็นไปตามกระบวนการทางวิชาการที่ถูกต้อง

จากข้อมูลผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าควรมีการให้ความรู้ในด้านการจัดการอาหารสัตว์ การจัดการโรงเรือน การจัดการสุขาภิบาลให้กับเกษตรกรด้วย

References

- Mekdaeng, K., Kantanamalakul C. and Ajchara Pothidee. (2011). The production management of beef cattle in barns and free ranch at Muang district, Kanchanaburi province. *The 2nd STOU Graduate Research Conference*, Bangkok. (in Thai)
- Nukreaw, R. & Phunsoda, J. (2012). *The study on situation of native beef cattle raising and satisfaction of farmers in Samutsongkram province*. (Research report). Nakhonpathom: Livestock Office. (in Thai)
- Phetchaburi Provincial Livestock Office (2013). *Animal farmers' database*. Retrieved from http://pvlo-pbr.dld.go.th/images/phocadownload/dataanimal/data_beef_56.pdf (in Thai)
- Phetchaburi Provincial Office (2014). *Basic economic restructuring to raise income levels for tourism and trade development*. Retrieved from <http://www.phetchaburi.go.th/data/pd/d7.pdf> (in Thai)
- Yaemkong S. (2016). Beef production cost and returns of farmers in Wat Bot and Phrom Phiram district, Phitsanulok province. *Journal of Agriculture*, 32(3), 401–407. (in Thai)

